

נתונים מסמרי שיער

הערות לרשימת הביקורת של שמואל מאיר "מלחמת הכוכבים: כשל אסטרטגי"

ד"ר עזריאל לורבר

בתפקידו האחרון
ש"ש כעוזר בכיר
למנכ"ל משרד
המדע

הספקת מפעלים לייצור טילים מסין, מצפון-קוריאה ומרוסיה לאיראן ולסוריה. עד שנתונים כאלה יוצגו, טענותיך, מר מאיר, אינן קבילות בשל העדר הוכחות.

ועוד נקודה חשובה: ה-MTCR אמור לבלום העברתה של טכנולוגיית טילים ורכיביהם ממדינה למדינה. הוא אינו אמור לטפל בייצור עצמי. כאשר מדינות כגון עיראק, איראן ובעתיד הלא רחוק גם סוריה יגיעו לרמה מסוימת ביכולתן לייצר טילים – אפילו לא מתוחכמים – הן ימשיכו מאותה נקודה לבדן, עם או בלי ה-MTCR, וזוהי סכנה לעתיד.

באשר להרתעה – בראש ובראשונה יש לזכור כי מדובר בנושא הקשור לתחום הפסיכולוגיה, וזו, כידוע, אינה מדע מדויק. מייד לאחר מלחמת העצמאות החלו מדינות ערב לדבר על "סיבוב שני", ולפני מבצע קדש היו התגריות בלתי פוסקות נגד ישראל. אחרי מבצע קדש התחמשו הערבים, וברגע שחשבו שהם מוכנים, יצאו למלחמה. אף כי ישראל ירתה את הירייה הראשונה, אין ספק כי לו היינו מחכים קמעה, היו הערבים אכן תוקפים. לאחר מלחמת ששת הימים – אחת המפלות המבישות ביותר בהיסטוריה הצבאית העולמית – חיכו מדינות ערב רק שש שנים (שהיו דרושות להן ממילא כדי לשקם את צבאותיהן) ויצאו למלחמה, שמבחינתם הייתה המוצלחת ביותר. בין לבין לא פסקו מלחמות ההתשה והתגריות קשות אחרות. ב-1991 ירו העיראקים כ-40 טילים לעבר ישראל ולא פחדו מתגובה פוטנציאלית שלה. ולבסוף, בדרום לבנון מתנהלת מלחמה מתמשכת בעידודן הגלוי של סוריה ושל איראן, וישראל אינה משיבה

היריעה והזמן לא אפרט משפט-משפט את הכתוב במובאות שתכף אזכיר, אך טוב יעשה מר מאיר אם יבדוק אותן בעצמו כדי שיבין עד כמה המצב מבחינה זו אכן חמור. ראה, למשל, את פישמן, פרימן, ריינג'ר, נוויאס, קרש ודו"ח הקונגרס האמריקני, המובאים ברשימה הביבליוגרפית בסוף התגובה הזאת.

חשוב להדגיש כי מקורות אלה הם רק טיפה בים הפרסומים המהימנים בתחום זה, והזכרתי אותם ולא אחרים רק מפני שברגע זה הם מצויים ברשותי. יתר על כן, בכנס הבינלאומי האחרון בנושאי הגנה זירתית, שהתקיים ביוני 1998, הציג דאנקן לנוקס, שהוא עורך ה-Janes Strategic Weapon Systems נתונים מסמרי שיער על הפצת טילים בליסטיים (כולל טילי M-9 ואחרים) וטילי שיוט בעולם השלישי – בעיקר על-ידי רוסיה, צפון-קוריאה וסין. מעל לכול, לנוקס כלל לא התייחס להצלחות האמיתיות או המדומות של ה-MTCR. אפשר להניח שבתוקף תפקידו לנוקס הוא איש מקצוע היוזע על מה הוא מדבר.

הדעה המקובלת בקרב אנשי המקצוע היא שהצלחתו הממשית היחידה של ה-MTCR הייתה ביחס לפרויקט ה"קונדור". בכל שאר הפרויקטים הוא הצליח לכל היותר לגרום לעיכובים לא משמעותיים. ייתכן כי סין החליטה לא להעביר טילי M-9 לפקיסטן, אך הם מקבלים אותם מצפון-קוריאה. אבל זוהי סוגיה משנית, שכן פקיסטן אינה מאיימת על ישראל. מי שצריכות להטריד אותנו הן סוריה ואיראן. אי לזאת אני קורא למר מאיר להציג פרסומים אמניים, המוכיחים כי הודות ל-MTCR אכן נבלמו הספקת טילים או

בתגובתו למאמרי "מלחמת הכוכבים בגרסה הישראלית" מתמקד מר מאיר בשלוש טענות, שלהערכתו מפריכות מכל וכול את הקונספט שהצעת. ואלה טענותיו:

1. תפוצת הטילים הבליסטיים במזרח התיכון הולכת ונבלמת הודות למאמצי ה-MTCR. אי לזאת האיום אינו כה חמור כפי שטענתי במאמרי.
 2. הרתעה הייתה וצריכה להישאר הבסיס לתפיסת הביטחון הישראלית – גם כשמדובר בנשק להשמדה המונית.
 3. תוכנית "מלחמת הכוכבים" (כמערכת הגנה המבוססת במידה ניכרת על אמצעי לחימה שיוצבו בחלל) בוטלה "משום שנתגלתה כבלתי ישימה מבחינה טכנולוגית, בלתי כדאית מבחינה כלכלית ומעל לכול בלתי רצויה מבחינה אסטרטגית".
- אנסה לענות על טיעוניו אלה של מר מאיר ובהמשך הוסיף מספר הערות כלליות. את ממדיה של תפוצת הטילים הבליסטיים – ועתה גם של טילי השיוט – במזרח התיכון לא אני קבעתי, אלא אני נתלה כאן באילנות די גבוהים. מפאת קוצר

למחרתי מלחמה אלה כגמולן. לאור כל אלה קשה לי להבין את קביעתו של מר מאיר, כי "לכל משקיף אסטרטגי ברור כי הצלחתה של ההרתעה הישראלית הקונוונציונלית מילאה תפקיד מרכזי בבלימת הנטייה הערבית לסבבי מלחמה נוספים".

התיזה המרכזית במאמרי היא שההרתעה הישראלית היא פרובלמטית. הדבר נובע מאי הסימטרייה בשטח ובמשאבים בין ישראל למדינות ערב ומההבדל בין האווירה המערבית-ליברלית השוררת במדינת ישראל לבין הפונדמנטליזם או הדיקטטורה האבסולוטית שבמדינות ערב. אם שליטי איראן יחליטו כי כדאי להם להקריב 20-30 מיליון איראנים תמורת שניים-שלושה מיליון ישראלים, אנחנו נהיה בבעיה.

אינני טוען כי מדינות ערב עומדות לצאת למלחמה כבר מחר ולהפעיל נשק זה או אחר, אך אדם אחראי צריך להביא אפשרות כזאת בחשבון ולא לפסול אותה בהבל פה. או שמה מתכוון מר מאיר לבסס את ביטחון ישראל על הצהרות מהסוג ששמענו לפני מלחמת 1991, כי "סדאם חוסיין לא יעז לירות טילים לעבר תל-אביב" סדאם היה כנראה עסוק מדי ולא ידע על כך, או שהוא לא כל כך התרשם מההצהרה ההיא. ואולי הוא באמת לא היה רציונלי?

בחלק השלישי מגבב מר מאיר טענות שונות – בלתי קשורות זו בזו, ומרביתן מוטעות – ביחס לפרויקט מלחמת הכוכבים, והוא מערבב ביניהן לבין הטיעונים הישנים נגד פרויקט ה"חץ".

ראשית, מעולם לא הוכח כי התוכנית לא הייתה ישימה. למזלו של העולם השאלה הזאת מעולם לא הועמדה למבחן. התוכנית איבדה את הבסיס לקיומה עם התפוררותה של ברית-המועצות. התפוררות זאת באה בחלקה בשל אי-יכולתה של ברית-המועצות לעמוד בעומס הכלכלי שהיה כרוך בצורך להתמודד עם תוכנית זאת ועם חידושים אחרים בתחום החימוש החכם הקונוונציונלי. ראוי לציין כי דוברים רוסים הודו בעובדות אלה בפומבי וללא בושה.

לאחר פירוק ה-SDIO (מינהלת

מלחמת הכוכבים) הוקם ה-BMDO (Ballistic Missile Defense Organization), והוא עוסק בכל מגוון הנושאים האלה. אלא שהפעם האויב הפוטנציאלי אינו ברית-המועצות, שכבר אינה קיימת, אלא כל מדינה חמושה בטילים, אשר עלולה לסכן את ארה"ב, את כוחותיה בעולם או את בעלות בריתה.

שנית, בכל דיון על מחיריהם של טילים תוקפים לעומת מחיריהן של מערכות הגנה יש להביא בחשבון את הנוק הפוטנציאלי שעלול להיגרם על-ידי מערכות התקפיות שלא יורטו במועד. כאן דווקא תרם מר מאיר לטיעוני שלי: מי שמסתמך אך ורק על מערכות הגנה טיליות, כדברי מר מאיר, אכן עלול למצוא את עצמו בצרות. לכן אני מציע להרחיב את היריעה – במידה מסוימת לכיוון ה-BPI ובעיקר לכיוון של הצבת נשק בחלל, שזה הקונספט המשתלם ביותר במונחים של עלות-תועלת.

ועכשיו כמה מילים על ה-ABM. ראשית, ישראל אינה תתומה על הסכם זה ואינה כבולה על-ידי מגבלותיו. שנית, אני ער לדבקותה של ארה"ב בחוק הבינלאומי, אך הנושא הזה כה פרוץ – ולו רק בשל פעילותה של רוסיה כספקית של טכנולוגיית טילים תוך התעלמות מהסכמי ה-MTCR – עד כי זהו כר פורה לפרשנויות של מומחים למשפט בינלאומי. במילים אחרות: אם האמריקנים יחליטו כי מערכת הגנה לאומית נגד טילים היא צורך מבצע, הם יעשו זאת וגם ימצאו דרך שזה יהיה חוקי למהדרין.

יש לי הרגשה כי מר מאיר אינו בקי דיו במה שקורה בתחום זה, ואני מפנה את תשומת ליבו אל וילסון, פורדן ודולינג, המוזכרים בשימה הביבליוגרפית. שלושתם עוסקים בפיתוח לייזרים רבי עוצמה נגד טילים (כולל כאלה המוצבים בחלל). כמו כן ניתן לציין את שפע המאמרים בספרות המקצועית הדנים ב-National Missile Defense. חשוב להדגיש כי פרויקט כזה אינו עניין לשנה-שנתיים, והרבה מן העבודה עליו (בעיקר בתחום המחקר והפיתוח) הוא חוקי לגמרי גם מבחינתה של אמנת ה-ABM.

ולבסוף, מר מאיר, היה זה הוגן יותר

לו ציטטת אותי במדויק ולא היית מייחס לי כוונות זדון שלא היו לי. מעולם לא אמרתי, אפילו במרומי, כי אני מציע "לעקוף את נפתולי המשפט הבינלאומי" כדי לשמש כ"ארסנל הדמוקרטיה" או כדי "לגנוב סוסים ביחד". אנא קרא שוב את הקטע הרלוונטי במאמרי. מעולם לא הצעתי שישראל תעקוף או תבטל את אמנת ה-ABM בין ארה"ב לרוסיה, או שארה"ב תעשה זאת באופן חד-צדדי. מי אני כי אתן להם עוצה? אבל כולנו יודעים כי אמנות שנחתמו על-ידי אנשים ניתנות לניסוח מחדש על-ידי אנשים תוך בחינת הכדאיות שבכך לשני הצדדים. זאת אמרתי במפורש.

ביבליוגרפיה

1. פישמן, אלכס, "פרויקט החץ – פספוס או פגיעה?" **מעריב**, 16 בפברואר 1996
2. Dooling, Dave, "Space Sentries", 1997 *Spectrum*, September
3. Freeman, Paul C., "US Mainland Vulnerable to Ballistic Missile Threat", *National Defense*, December 1997
4. Karsh, Efraim, Inbar, Efraim and Sandler, Shmuel, "Lessons for Arms Control in a Changing Middle East", *Defense Analysis*, Vol. 12, No. 1, 1996, Brassey's, UK
5. Lennox, Duncan, "Evolving Ballistic and Cruise Missile Threats", **Lecture presented at the AIAA 11th TMD Conference**, Monterey CA, June 1998
6. Navias, Martin S., **Going Ballistic, The Build-up of Missiles in the Middle East**, Brassey's, UK, 1993
7. Ranger, Robin and Ewing, H. Crum, "Ballistic and Cruise Missiles Approaching Threats and Emerging Responses", *Defense & Security Review*, Atalink Ltd. London, 1995
8. **US Congress, Office of Technology Assessment**, "Technologies Underlying Weapons of Mass Destruction", OTA-BP-ISC-115, Washington DC, US Government Printing Office, December 1993
9. Wilson, J. R., "Lasers Take to the AIR", *Aerospace America*, August 1997

